

CSRD taikymo klausimai

2025-01-15

1. Kada pradedami taikyti įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymo reikalavimai rengti tvarumo ataskaitą, jeigu įmonė atitinka didelės įmonės kriterijus, tačiau jos finansiniai metai nesutampa su kalendoriniais (tarkime, kad finansinių metų pradžia – liepos 1 d.)?

Finansų ministerija yra parengusi svarbiausią informaciją ir [išaiškinimus](#) dėl taikymo pradžios skirtingoms įmonėms. Konkrečiai dėl didelėms įmonėms taikomų terminų išsamų atsakymą FM yra pateikusi [šiam dokumente](#).

Pvz., jeigu tvarumo atskaitomybės reikalavimai įmonei taikomi nuo 2025 m., tuomet pirma tvarumo ataskaita turi būti parengta ir pateikta už 2025 m. liepos 1 d. – 2026 m. birželio 30 d. per 5 mėnesius nuo įmonės finansinių metų pabaigos.

2. Audito privalumas: nuo kada ir kokia apimtimi turės būti privalomas? Kas jį galės atlikti? Ar teisė suteikta tik auditoriams, kurie gali atlikti finansinį auditą?

Tvarumo ataskaitų ribotas užtikrinimas (auditas) yra privalomas jau pirmosioms įmonėms, rengiančioms tvarumo ataskaitas pagal Europos tvarumo atskaitomybės standartus (ETAS) už 2024 m.

Pilnos apimties auditas arba pakankamas užtikrinimas numatytas ne anksčiau nei 2028 m. (Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos preambulėje), tačiau iki to laiko turi būti sukurti atitinkami standartai, susiformuoti tvarumo ataskaitų rengimo, jų tikrinimo praktika.

Lietuvos teisės aktuose įtvirtinta, kad tvarumo ataskaitų užtikrinimą atlikti gali auditorius arba nepriklausomas užtikrinimo paslaugų teikėjas, dirbantis audito ar akredituotoje įmonėje ir turintis atitinkamą kvalifikaciją. Lietuvos auditorių rūmai [skelbia tokių specialistų sąrašą](#).

Tvarumo atskaitomybės užtikrinimą gali atlikti ne tas pats auditorius, kuris tikrina finansines ataskaitas.

3. Kokie yra viešinimo reikalavimai įmonėms, kurios veikia Lietuvos Respublikoje, bet priklauso grupei, veikiančiai ES ir (ar) plačiau? Norima skelbti ne tik konsoliduotą, bet ir parodyti atskiros įmonės veiklą, kad ji laikosi Žaliojo kurso tikslų, yra atsakinga ir tvari. Kokią struktūrą taikyti, ar galima spręsti savanoriškai?

Ataskaitų viešinimo reikalavimai yra numatyti Įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatyme. Jeigu įmonė privalo teikti konsoliduotą tvarumo ataskaitą, tai ji turi apimti visos įmonių grupės patronuojamąsias (dukterines) įmones tiek Lietuvoje, tiek kitose valstybėse. Ši ataskaita teikiama Registrų centrui ir skelbiama viešai.

Jeigu savanoriškai norima skelbti atskiros įmonės, priklausančios įmonių grupei ataskaitą, tuomet ji gali būti rengiama ir skelbiama savanoriškai. Siekiant išlaikyti palyginamumą rekomenduojama naudoti Europos tvarumo atskaitomybės standartus (ETAS), tačiau įmonė gali ataskaitą pasirengti ir pagal kitus standartus.

4. Kokia kalba turi būti rengiama įmonės tvarumo ataskaita, kurios patrunuojanti įmonė yra įsteigta Lietuvoje, tačiau turi padalinių užsienio valstybėse ir nei vienas iš padalinių nesiekia didelės įmonės kriterijų?

Lietuvoje veikianti įmonė visus rengiamus dokumentus, ataskaitas turi rengti lietuvių kalba, remiantis [Valstybinės kalbos įstatymo](#) 4 str.:

Visos Lietuvos Respublikoje veikiančios institucijos, įstaigos, įmonės ir organizacijos raštvedybą, apskaitos, atskaitomybės, finansinius bei techninius dokumentus tvarko valstybine kalba.

5. Kaip tinkamai atlikti dvejopo reikšmingumo vertinimą (pvz., finansinio materialumo, įmonių grupių atveju), kaip apibrėžti vertės grandinės ribas, kokius reikšmingumo slenksčius turėtų nustatyti įmonės?

Europos Komisijos finansinės atskaitomybės patariamiosios grupės [EFRAG paskelbtos taikymo gairės](#) atsako į klausimus, kaip atlikti vertės grandinės vertinimą ir dvejopo reikšmingumo vertinimą. EFRAG taip pat išleido ne vieną DUK, o atsakymai pateikiami dviejuose dokumentuose, kurie vėliau bus konsoliduoti į vieną: [2024 m. sausio-lapkričio mėn. atsakymų rinkinys](#) ir [2024 m. gruodžio mėn. atsakymų rinkinys](#).

Rizikų vertinimas ir pavyzdžiai yra pateikti ETAS standartuose („Atskleidimo reikalavimas, susijęs su 2 ETAS IRO-1 „Reikšmingo su klimatu susijusio poveikio, rizikų ir galimybių nustatymo ir vertinimo procesų aprašymas“).

Tiek rizikų vertinimui, tiek ir dvejopo reikšmingumo vertinimui gali būti taikomos skirtingos praktikos. Pvz., [EFRAG atliko analizę apie įmonių taikomas praktikas](#). Įmonės, atsižvelgiant į savo situaciją, sprendžia šiuos klausimus skirtingai, ribas nustato skirtingas, tačiau galima pasitelkti kitų įmonių, kurios jau atlikę šį pratimą, patirtis, galima pasitarti su rinkoje veikiančiomis konsultacinėmis bendrovėmis / konsultantais.

6. Kaip tinkamai integruoti ESG / tvarumo rizikų vertinimą į įmonės rizikų valdymo sistemą?

Tvarumo rizikos vertinimas neturėtų būti atskiras procesas įmonėje ir specialiai tam sukurta sistema. Tvarumo rizikų vertinimas turėtų būti integruotas į įmonės turimą rizikų vertinimo sistemą, tačiau nėra vieno visoms įmonėms tinkančio, universalaus metodo. Jeigu rizikų vertinimo procesas dar tik kuriamas, tokiu atveju rekomenduojama atsižvelgti į ETAS reikalavimus, remtis įvairių organizacijų išleistomis gairėmis (pvz., [Europos bankininkystės priežiūros institucijos](#)) ar konsultuotis su rizikų vertinimo / valdymo srities specialistais.

7. ŠESD skaičiavimo ypatumai: ar galima pasikliauti skaičiuoklėmis, ar reikalingas ekspertinis vertinimas bei siūlomų įrankių pilnai nepakanka?

Lietuvoje neturime vienos, valstybės lygmeniu patvirtintos ŠESD skaičiuoklės. Nemokama ir visiems prieinama yra [LBA parengta ŠESD skaičiuoklė](#), kuri apima 1 lygio ir 2 lygio emisijas (pastaba: 2 lygio emisijas skaičiuoja tik vienu iš metodų, o pagal ETAS reikalavimus įmonės turi atskleisti šiuos duomenis tiek vietos, tiek rinkos metodu), todėl įmonei pirmą kartą skaičiuojant

CO₂ pėdsaką jos gali užtekti, tam, kad suprastų vertinamas sritis ir skaičiavimo logiką. Norint įvertinti 3 lygio emisijas, skaičiavimus reikės arba atlikti patiems, arba ieškoti tokią paslaugą rinkoje siūlančių įmonių ar specialistų pagalbos.

Mokymuisi galima pasitelkti kitose šalyse sukurtas skaičiuokles, tačiau reiktų turėti omenyje, kad jos nebus pritaikytos Lietuvos specifikai (nebus naudojami nacionaliniai emisijų faktoriai).

Atliekant skaičiavimus, rekomenduojame remtis [ŠESD protokolu](#).

8. Kuo rekomenduotumėte remtis ir vadovautis rengiant tvarumo ataskaitas savanoriškai?

[EFRAG yra parengęs VSME standartą](#), kurį, kaip rekomenduojamą naudoti standartą, tvirtins ir skelbs Europos Komisija. Tai vieningas, supaprastintas standartas skirtas labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms savanoriškai rengti tvarumo ataskaitas (kartu planuojamas ir įrankio, padėsiančio pasirengti tvarumo ataskaitą pagal šį standartą kūrimas), todėl ŽFI rekomenduoja naudoti šį standartą.

9. XBRL taksonomija: kada ji bus patvirtinta, nuo kada įmonėms reikės atlikti žymėjimą? Ar ES sukurs įmonės skirtą žymėjimo įrankį?

[EFRAG parengė](#) ir Europos Komisijai bei Europos vertybinių popierių ir rinkų priežiūros institucijai (ESMA) 2024 m. rugpjūtį perdavė XBRL taksonomiją, kuri reikalinga skaitmenizuoti tvarumo ataskaitas pagal [ETAS pirmąjį rinkinį](#) ir [ES Taksonomijos reglamento 8 straipsnio](#) reikalavimus.

ESMA, remdamasi šia taksonomija, sukūrė techninių standartų (RTS), kurie apibrėš, kaip turi būti žymimos tvarumo ataskaitos, pasiūlymą ir [paskelbė viešąją konsultaciją](#), kuri vyks iki 2025 m. kovo 31 d.

Galutinis ESMA RTS pasiūlymas bus paskelbtas 2025 m. III ketv. ir atiduotas Europos Komisijai. Po to, Europos Komisija patvirtins RTS įtraukdama juos į ESEF (Europos Vieningo Elektroninio Formato) reglamentą.

Įgyvendinimo pradžia nėra tiksliai žinoma. Nors ES institucijų planuose buvo numatoma, kad XBRL žymėjimas bus taikomas jau už 2024 m. rengiamoms tvarumo ataskaitoms, dėl galutinio techninių standartų parengimo 2025 m. III ketv., EK tikėtina standartus patvirtins tik 2026 m., todėl tikėtina, kad:

- jeigu oficialiame ES leidinyje pakeitimai bus paskelbti iki 2026 m. birželio 30 d., tai įmonės už 2026 m. rengiamas ataskaitas turės pradėti žymėti jau 2027 m.
- jeigu oficialiame ES leidinyje pakeitimai bus paskelbti po 2026 m. birželio 30 d., tai įmonės turės pradėti žymėti tik už 2027 m. rengiamas ataskaitas, kurias skelbs 2028 m.
- siūlomas laipsniškas skaitmeninio žymėjimo įvedimas. Pradedant nuo svarbiausių duomenų – ETAS 2 (bendrujų atskleidimų) ir E1 (su klimatu susijusių atskleidimų) ir didžiausių įmonių, vėliau palaipsniui didinant aprėptį tiek žymimų duomenų, tiek įtraukiamų įmonių.

Rekomenduojame sekti naujienas.

Šiuo metu nėra aiškių ketinimų, kad Europos Komisija, priimdama skaitmeninę taksonomiją, planuotų sukurti specialų nemokamą žymėjimo įrankį įmonėms. Skaitmenizuoti tvarumo

duomenys ateityje bus integruoti į Europos Vieningą Prieigos Tašką (ESAP), siekiant padidinti duomenų prieinamumą.

10. Kaip suprasti ETAS naudojamas sąvokas? Kur ieškoti papildomos informacijos?

Sąvokos paaiškintos ETAS II priede. Kai kurių sąvokų išaiškinimų / apibrėžimų nėra, kai kurios gali būti skirtingai suprantamos skirtingose šalyse, tuomet reiktų patikrinti ETAS originalo kalba, vadovautis EFRAG išaiškinimais bei kitais ES arba nacionaliniais teisės aktais.

Pvz., EFRAG yra pateikęs atsakymus apie darbo jėgos vertės grandinėje vertinimo, darbuotojo sampratą bei atskleidimus ([2024 m. sausio-lapkričio mėn. atsakymų rinkinys](#) ir [2024 m. gruodžio mėn. atsakymų rinkinys](#)): klausimo ID 389, ID 340, ID 341, ID 132, ID 387 ir kt. Darbo santykiai reguliuojami nacionaliniu lygiu, todėl kylant klausimų taip pat reiktų vadovautis Darbo kodekso sąvokomis ir kitais nacionaliniais teisės aktais.

